

Шкіринець В. М.

асистент кафедри географії і туризму

Опанчук Т. Л.

студентка магістратури природничо-географічного факультету

Івашенко Ю. В.

студент магістратури природничо-географічного факультету

Міжнародного економіко-гуманітарного
університету ім. акад. С. Дем'янчука

м. Рівне, Україна

ПІДВИЩЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ НПП «ПОДІЛЬСЬКІ ТОВТРИ» ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Туристична галузь – важливий стратегічний ресурс економічного розвитку країни. Усвідомлення цього створить необхідні можливості пріоритетності туризму для забезпечення економічного зростання України. Разом з тим, виникає необхідність враховувати проблеми розвитку туристичних об'єктів в Україні, адже саме вони є основними зонами концентрації туристичних потоків.

У число Семи природних чудес України входить і природна пам'ятка – Подільські Товтри.

Подільські Товтри – унікальний природний об'єкт, своєрідна геолого-ботанічна пам'ятка, яка не має собі подібних як в Україні так і в Європі в цілому. Горбисте пасмо Товтрів висотою 350-450 м, простягається з північного заходу на південний схід від смт. Підкамінь Львівської області через територію Тернопільської та Хмельницької областей аж до Румунії. Загальна площа території парку становить 261316 га, що, вважається, найбільшим парком України.

У світі аналогом Подільських Товтр є дещо більший і набагато молодший – Великий Бар'єрний риф, який тягнеться уздовж східного узбережжя Австралії. Тож це дає змогу вважати Подільські Товтри туристичним об'єктом загальнодержавного і, навіть, міжнародного рівня.

Довжина пасма Товтр пасма – понад 250 км, ширина – 2-6 км, у районі річки Збруч – до 10-12 км, на Хмельниччині – 5-6 км.

Ще в 1996 р. на території трьох районів Хмельницької області (Кам'янець-Подільського, Чемеровецького та Городоцького) був створений Національний природний парк «Подільські Товтри». В межах парку на висоті 400 м над рівнем моря, утворилася дугоподібна гряда. Саме її називають Товтрами.

Подільські Товтри є природоохоронною, культурно-освітньою, рекреаційною, науково-дослідною установою загальнодержавного значення.

Мікроклімат Кам'янецького Придністров'я формується каньйонами Дністра з притоками та кряжем Товтр. Завдяки такому мікроклімату тут збереглися рідкісні і реліктові рослини, серед яких – більшість лікарських. Флора налічує майже 1700 видів. Велика кількість старих лісових масивів та карстових печер сприяє поширенню тут хижих птахів та кажанів. До Червоної книги України занесено 85 видів тварин та 60 видів рослин.

Значну рекреаційну цінність складають лісові масиви. Поряд з річками та іншими водними акваторіями, організовують короточасні зони відпочинку місцевого населення та туристів. Важливо, що територію парку можна використовувати з туристично-рекреаційною метою протягом усього року.

В межах природного парку є цінні охоронні природні комплекси, серед яких:

«Панівецька дача» – ботанічний заказник (Кам'янець-Подільський район) створений з метою охорони унікальних грабово-дубових лісів, трав'янистих рослин на крутосхилах річки Смотрич;

«Сатанівська дача» – ботанічний заказник (Городоцький район), створений з метою охорони насаджень особливого зимостійкого та посухостійкого буку європейського, який має цінність в селекційному та науковому відношенні. Тут зустрічається багато рослин, занесених до «Червоної Книги України»;

«Кармалюкова гора» – ландшафтний заказник, визначна пам'ятка природи Поділля. Територія заказника – це вкрита лісом гора, площею 642,0 га. Він створений з метою охорони унікальних природних комплексів кряжу та рідкісних рослин;

«Совий Яр» – ландшафтно-ботанічний заказник (Кам'янець-Подільський район) створено на основі грабових дібров з домішками ясеня та інших порід рідкісних рослин Поділля;

Товтра «Самовита» – ботанічна пам'ятка природи, де збереглися степові та лучно-степові рослинні угруповання Подільських товтр.

Значне місце серед цінних природних комплексів займають штучно-створені об'єкти – ботанічні сади, парки, лісопарки, міські та присадибні парки та ін. Серед них Кам'янець-Подільський ботанічний сад, заснований в 1930 році.

Осередком історико-культурних туристичних ресурсів на території Національного природного парку «Подільські Товтри» є місто Кам'янець-Подільський, де знаходиться досить велика кількість важливих об'єктів історико-культурної спадщини України. Кам'янець-Подільський займає третю сходинку в Україні після Львова та Києва за кількістю історико-

культурних об'єктів. Найвідоміші з них – це Кам'янець-Подільська фортеця, яка відноситься до Національного історико-архітектурного заповідника «Кам'янець»; власне старе місто, де кожна будівля має культурну цінність національного рівня; старий Турецький міст, якому вже декілька сотень років та багато інших.

Достатність туристично-рекреаційних ресурсів даної території ми визначили за допомогою розрахунку рекреаційної ємності території НПП «Подільські Товтри».

Розрахунок рекреаційної ємності території природного парку проведений на основі розмірів потужності рекреаційних ресурсів та нормативного навантаження на ландшафт (від 0,5 чол./га на крутосхилах, вкритих лісом до 3,0 чол./га в водороздільних лісах, та 500 чол./га на пляжах) показав, що в межах НПП може одночасно відпочивати понад 162 тис. чоловік (табл. 1).

Таблиця 1

Рекреаційна ємність території НПП «Подільські Товтри»

Назва рекреаційних територій	Площа, га	Допустиме навантаження на ландшафт, чол./га	Рекреаційна ємність, чол.
Пляжі	150	500	75000
Водороздільні ліси	1050	3	3150
Ліси на рівнинних територіях	25120	3	75360
Помірно круті схили вкриті лісом	4850	1,5	7275
Дуже круті схили вкриті лісом	3650	0,5	1825
Разом	34670	-	162610

Крім цього, територіальні та курортологічні ресурси можуть задовольнити наступну чисельність туристів: курортологічні ресурси 128 тис. чол.; територіальні ресурси 21,5 тис. чол., одночасно.

Територія Подільських Товтр для туристичної галузі є цікавою з точки зору двох основних компонент. Перша – природничо-естетична і друга – краєзнавчо-історична. Інші представлені теж, але їх значення є меншим. Обидві компоненти потребують повноцінного цивілізованого розвитку і можуть забезпечити основні функції туризму на даній території.

У Подільських Товтрах вже діють і постійно створюються нові туристичні маршрути: піші та кінні, лижні, водні, велосипедні та автомобільні. Серед них одно та багатоденні, пізнавальні й оздоровчі з відвідуванням мінеральних джерел, здравниць, природних та історичних пам'яток.

Спектр туристичних послуг Національного природного парку «Подільські Товтри» в основному, представлений туристичними маршрутами та екскурсіями основними визначними місцями його території. Узагальнена структура маршрутів та турів, наявних на території НПП «Подільські Товтри» представлена у табл. 2.

Таблиця 2

Структура туристичних маршрутів та турів представлених на території НПП «Подільські Товтри»

Тип маршруту	Кількість	Приклади
Автобусні екскурсії, <i>в тому числі:</i>	11	
- історичні	4	«По історичних місцях Поділля», «Стежками Устима Кармалюка», «Історичні імена», «Шляхами козацької слави»
- археологічні	2	«Археологічні пам'ятки Хмельниччини», «Давньоруські городища Поділля»
- природні	5	«Зелені перлини Поділля», «Печери», «Товтри»
Пішохідні екскурсії, <i>в тому числі:</i>	4	
- архітектурні	2	«Фортиці і хамки Поділля», «Архітектурні пам'ятки Поділля»
- релігійні	2	«Монастирі Поділля», «Пам'ятки католицької та православної віри»
Кінні маршрути	4	Прогулянки, походи
Водні сплави	6	На байдарках, каное, катамаранах, прогулянкових човнах
Велосипедні маршрути	4	Одноденні, триденні

Щоб визначити популярність серед вітчизняних та іноземних туристів, нами проведено аналіз динаміки відвідувань даної території туристами

(рис. 1). У 2018 р. прослідковувався стрімкий підйом кількості туристичних прибуттів: всього прибуло туристів на 11 % більше порівняно із 2017 р., при чому кількість іноземних туристів, з них, зростає аж на 39 %. Проте у 2019 р. помітним стає стрімкий спад кількості туристів, що прибували з різними цілями до території НПП «Подільські Товтри». Така тенденція може бути спричинена падінням попиту туристів на вітчизняний туристичний продукт, та все більшою зацікавленістю подорожами за кордон. Але, зважаючи на сьогодишню ситуацію на світовому туристичному ринку спричинену епідемією COVID-19, можна спрогнозувати, що у 2020-2021 рр. українці будуть менше подорожувати на відпочинок за кордон. Відповідно з'явиться попит на національний туристичний продукт загалом, і на НПП «Подільські Товтри», зокрема.

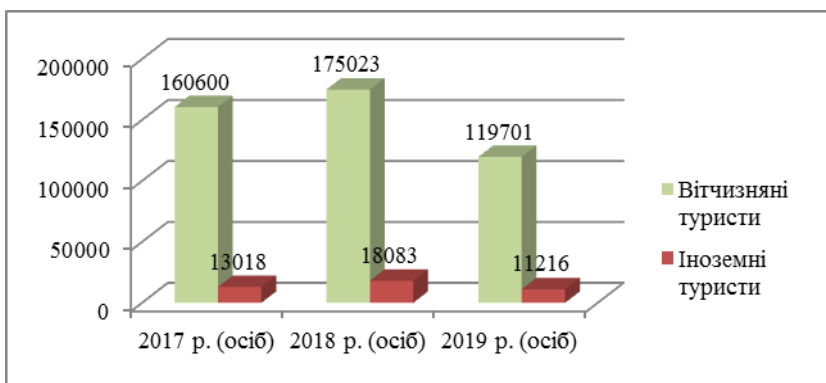

Рис. 1. Динаміка туристичних відвідувань НПП «Подільські Товтри» за 2017-2019 рр.

Виходячи з проведеного аналізу можна визначити основну стратегію розвитку Національного парку «Подільські Товтри», а саме: формування конкурентоспроможного як міжнародного, так і національного туристичного продукту, який здатен максимально задовольнити туристичні потреби мешканців України та закордонних гостей. Важливими завданнями є робота з персоналом, вдосконалення якості туристичних послуг та розвиток місцевої інфраструктури, брендинг НПП «Подільські Товтри» та створення умов для здійснення пріоритетних видів туризму. Міжнародна співпраця сприятиме якнайшвидшому вдосконаленню усіх компонентів туристського продукту дестинації «Подільські Товтри» та виправленню недоліків, шляхом запозичення досвіду у туристично-розвинутих країн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Головчан А. І. Теоретико-методичні підходи до оптимізації розвитку туризму в DESTИНАЦІЯХ. *Вісник ДІТБ*. 2011. № 15.
2. Рутинський М. Й. Метризація ландшафтного різноманіття Товтрового пасма в межах НПП «Подільські Товтри». Національні природні парки: проблеми становлення та розвитку. Матеріали міжнар. наук.-практ. конфер. Яремче, 2000. С. 259–262.
3. Офіційний сайт Адміністрації НПП «Подільські товтри». URL: <http://www.tovtry.km.ua/ua/> (дата звернення: 13.03.2020).
4. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16.06.1992 № 2456-ХІІ. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>. (дата звернення: 15.03.2020).

Яроменко О. В.

к.геогр.н., доцент,
доцент кафедри географії і туризму

Калько А. Д.

д.геогр.н., професор,
декан природничо-географічного факультету

Гилитюк В. М.

студент магістратури природничо-географічного факультету
Міжнародного економіко-гуманітарного
університету ім. акад. С. Дем'янчука
м. Рівне, Україна

КЛАСИФІКАЦІЯ ІНДУСТРІЇ ЗАСОБІВ РОЗМІЩЕННЯ ТУРИСТІВ

Важливими елементами в структурі туризму, що визначають склад, особливість і якість туристського продукту та становлять матеріально-технічну базу галузі, є наявність індустрії засобів розміщення туристів. Висвітлення класифікації індустрії засобів розміщення туристів дозволить виявити основні орієнтири в процесі управління індустрією засобів розміщення туристів, що є актуальним на регіональному та національному рівнях.

До підприємств, що надають послуги з розміщення туристів можуть належати об'єкти різної форми власності й потужності, відокремлені чи ті, що мають організаційну єдність, самостійну відповідальність і виступають суб'єктами всіх наданих їм прав та обов'язків. Загалом індустрію розміщення засобів туристів можна класифікувати за рядом ознак.